

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВІДПОВІДНО ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ

(Представлено д.е.н., проф. Цаль-Цалко Ю.С.)

У статті розглядається сутність категорії «фінансовий результат». Визначено роль фінансових результатів у діяльності підприємств. Досліджено основні проблеми та пропозиції щодо вдосконалення їх обліку з метою забезпечення формування достовірної інформації про діяльність підприємств в сучасних умовах управління ними.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, доходи, витрати, бухгалтерський облік, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин досить важливим є той факт, що рівень ефективності діяльності будь-якого підприємства характеризують фінансові результати, одержані внаслідок господарювання, якими можуть бути як прибутки, так і збитки. Фінансовий результат – це інтегрований показник, який формується в процесі порівняння доходів від реалізованих об'єктів діяльності підприємства і витрат на їх створення.

Фінансовий результат, за умови його позитивного значення, є джерелом платежів до бюджету, а також розширеного відтворення виробництва. З його допомогою створюється стимул для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідна достовірна інформація про результати господарської діяльності, сформована з урахуванням специфіки господарювання підприємства та його організаційної структури. Достовірність формування фінансового результату є основою принципів і правил ведення бухгалтерського обліку, обов'язкове дотримання яких вимагає законодавча база, зокрема національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку і міжнародні стандарти фінансової звітності [1].

Проте дослідження законодавчих і нормативних інформаційних джерел свідчить про існування невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо створення цілісної системи формування показників фінансового результату підприємства та відображення його у фінансовій звітності. Саме тому є актуальною необхідність дослідження й формування методичних підходів щодо визначення фінансових результатів в системі рахунків бухгалтерського обліку для потреб управління.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемні питання формування та ведення бухгалтерського обліку фінансових результатів розглядали у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема, Ф. Ф. Бугинець, Н. А. Букало, С. О. Левицька, Н. Т. Білуха, С. В. Івахненко, Л. І. Лавріненко, Ю. А. Верига, Н. В. Пошерстник, С. Ф. Голов, В. В. Сопко, Ю. Ю. Мороз, Є. В. Мних, Ю. С. Цаль-Цалко та ін. Провідні науковці внесли вагомий внесок в розвиток обліку фінансових

результатів, проте залишається чимало не вирішених питань, які потребують детального дослідження та надання конкретних пропозицій для практичної діяльності, у зв'язку зі змінами фінансово-господарської політики підприємств та численними змінами нормативно-правової бази країни.

Метою статті є дослідження сучасних проблем формування та обліку фінансових результатів діяльності підприємств.

Викладення основного матеріалу. Для успішного функціонування підприємств в умовах ринкових відносин вирішальне значення мають процеси планування на підприємстві, оподаткування, кредитування, інвестування та інші методи фінансового механізму. Оптимальна взаємодія фінансових відносин досягається використанням усіх фінансових категорій (виручка, прибуток, амортизація, оборотні кошти, кредит, бюджет, податки), нормативів, пільг, санкцій та інших фінансових важелів. Розуміння економічної сутності та особливостей відображення фінансових результатів діяльності підприємств та прийняття стратегічних управлінських рішень щодо подальшого їх розвитку є основою для підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства.

Питання бухгалтерського обліку фінансових результатів регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, іншими законодавчими та нормативними актами. Основні принципи подання фінансової звітності підприємств відображено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]. Проте особливої уваги заслуговує інформація, яка відображається у ф. 2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід). Ця форма звітності дає можливість оцінити успішність діяльності підприємства, а також визначити, за рахунок яких джерел здійснюється фінансування підприємства.

Доречним є відмітити, що у Звіті про фінансові результати відображається інформація про фінансовий результат, який визначається виходячи із принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату зіставляються доходи звітного періоду з витратами, здійснюваними для одержання цих доходів у тому звітному періоді, коли вони відбулися, а не на момент отримання чи сплати грошових коштів, оскільки ці періоди часу не завжди співпадають. До того ж витрати, що здійснені у звітному періоді, повинні порівнюватись із доходом, задля якого здійснені витрати цього звітного періоду. У Звіті про фінансовий результат відображається також інформація про сукупний дохід (II розділ «Сукупний дохід» Звіту про фінансові результати) [3]. У відповідності до чинного законодавства, сукупний дохід – це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій із власниками).

Облік фінансових результатів здійснюється на фінансово-результативному рахунку 79 «Фінансові результати», на якому збираються всі витрати і доходи підприємства, які групуються в аналітичному обліку за характером прибутків і збитків. Рахунок 79 «Фінансові результати» є номінальним і на кінець звітного періоду закривається, тобто сальдо по ньому немає, тоді як рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» є пасивним і його сальдо відображається в Балансі (Звіті про фінансовий стан). Синтетичний рахунок 79 у своєму складі містить три субрахунки, такі як: 791 «Результат операційної

діяльності», 792 «Результат фінансових операцій», 793 «Результат іншої звичайної діяльності».

У кредиті рахунку 79 списуються доходи, в дебеті – суми витрат від усіх видів діяльності, а також сума нарахованого податку на прибуток.

При складанні фінансової звітності порівнюються обороти по дебету та кредиту рахунку 79 «Фінансові результати». Якщо сума кредитового обороту цього ж рахунку буде більша за суму дебетового обороту, то підприємство на суму різниці матиме нерозподілений прибуток поточного року. У фінансовому обліку це відображається таким бухгалтерським записом: Д-т 79, К-т 441. Якщо дебетовий оборот перевищуватиме кредитовий, тобто підприємство більше витратило, ніж отримало доходу, то на суму різниці отримає збиток. В такому випадку бухгалтер здійснить запис Д-т 442, К-т 79.

Аналітичний облік фінансових результатів має бути організований на підприємстві з врахуванням специфіки його діяльності, тобто видів операційної діяльності, іншої діяльності і змісту Звіту про фінансові результати.

Проте в обліку фінансових результатів існує чимало невирішених та спірних питань. Це стосується, насамперед, доходів та витрат, які є основою формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Визначення фінансових результатів діяльності не може дати повної характеристики всьому різноманіттю ситуацій, пов'язаних з визначенням фінансових результатів підприємства в процесі його господарської діяльності. Існує певна невідповідність між ознаками видів діяльності, доходів, витрат та формування фінансових результатів, тобто на сьогодні проблемним залишається питання щодо неузгодженості класифікації видів діяльності та субрахунків бухгалтерського обліку, на яких формуються і визначаються фінансові результати.

Проблемним питанням, на наш погляд, є відсутність в методичних матеріалах з бухгалтерського обліку порядку віднесення податку на прибуток (субрахунок 981) на фінансові результати – на конкретні субрахунки рахунку 79. Згідно чинного законодавства, порядок ведення обліку на рахунку 79 «Фінансові результати», на якому накопичується інформація про фінансові результати, не дає можливості оперативного, повного, об'єктивного висвітлення результатів господарської діяльності.

Недоліком формування фінансового результату в діючому Плані рахунків бухгалтерського обліку є те, що в ньому на субрахунках 791 «Результат операційної діяльності» та 792 «Результат фінансових операцій» фактично об'єднані по два види діяльності підприємства, а саме: на субрахунку 791 – основна та інша операційна діяльність, а на субрахунку 792 – фінансова та інвестиційна діяльність. Тому при формуванні облікової політики підприємства до робочого Плану рахунків підприємства можна внести доповнення, зокрема:

- до субрахунку 791 відкрити два рахунки третього порядку: 7911 «Результат від операційної діяльності» та 7912 «Результат від іншої операційної діяльності»;
- до субрахунку 792 відкрити два рахунки третього порядку: 7921 «Результат від інвестиційної діяльності» та 7922 «Результат від фінансової діяльності».

Висновки. Отже, вся діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку для забезпечення свого існуючого стану і подальшого розвитку економічного потенціалу. Тому одним з найголовніших аспектів в управлінні

підприємством є отримання своєчасної, повної та достовірної інформації про фактори, що створюють прибуток від господарської діяльності та власний капітал з інших джерел. Інформаційною базою для управління фінансовим результатом служать саме рахунки бухгалтерського обліку. З рахунків бухгалтерського обліку отримують інформацію про обсяги і джерела надходження доходів, напрями витрат, формування та використання прибутку.

З метою розкриття інформації для зацікавлених користувачів необхідно організувати систему обліку і звітності таким чином, щоб інформація про прибуток, джерела його утворення і напрями використання була доступною для прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури:

1. Мороз Ю. Ю. Облік фінансових результатів діяльності підприємства / Ю. Ю. Мороз // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 135-141. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_2_17

2. Букало Н. А. Сутність та проблеми організації обліку фінансових результатів / Н. А. Букало, А. В. Наумчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 1013-1016.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердж. Наказом Мін-ва фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

References:

1. Moroz, Yu. Yu. (2013), "Accounting for the financial results of the company", *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, [Online], vol. 2, pp. 135–4141, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_2_17

2. Bukalo, N. A. and Naumchuk, A. V. (2015), "The essence and problems of accounting of financial results", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 1013–1016.

3. National provisions (Standard) 1 "General requirements for financial reporting.", [Online], available at: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1>.

СОТНИК Наталія Сергіївна – магістр Житомирського національного агроєкологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку фінансових результатів